

СЕКЦІЯ №6. ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ.

***ВОЛОБОЄВ Артур Олегович**, завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності та інформаційної безпеки факультету № 3 Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор філософії.*

***СКЛЯР Аліна Віталіївна**, радник з гендерних питань Донецького державного університету внутрішніх справ.*

ПРАВА ЖІНКИ ЯК ОПЕРУПОВНОВАЖЕНОЇ ПРАВООХОРОННІЙ СИСТЕМІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Трансформація професійної парадигми жінок у правоохоронній системі України є складним соціокультурним та інституційним феноменом, який відображає глибинні процеси гендерної еволюції в державній службі. Ця трансформація є не просто формальною зміною статистичних показників, а являє собою фундаментальне переосмислення професійних ролей, компетенцій та можливостей жінок. Багатовимірність цього процесу виявляється в комплексній взаємодії історико-правових, соціально-психологічних, культурних та інституційних чинників, які спричиняють системні зміни у структурі та функціонуванні правоохоронних органів, зокрема в сучасних умовах – в умовах воєнного стану.

Так, історико-правовий генезис професійної інтеграції жінок демонструє надзвичайно складну та багатшарову еволюційну траєкторію. У радянський період жінки були обмежені переважно допоміжними та адміністративними ролями, не маючи повноцінного доступу до оперативно-розшукової діяльності. Пострадянський період характеризується поступовою демократизацією правоохоронної системи, яка супроводжується послідовною деконструкцією традиційних патріархальних моделей професійної реалізації. Цей процес включав не лише формальне закріплення юридичних норм, але й зміну суспільних уявлень про професійну спроможність жінок у силових структурах, як-то в контексті забезпечення громадської безпеки, документування та розкриття воєнних злочинів, а також протидії диверсійно-розвідувальних групам.

Нормативно-правовий дискурс забезпечення професійних прав жінок формує багаторівневу юридичну систему, яка має чітку ієрархічну структуру. На конституційному рівні закріплено принципи рівності та недискримінації, профільне законодавство деталізує механізми реалізації цих прав, міжнародні норми створюють додаткові гарантії захисту, а відомчі нормативи, наприклад Національної поліції України, забезпечують практичну імплементацію

гендерної інклюзивності. Комплексність правового регулювання має на меті створення реальних, а не формальних умов для професійної самореалізації жінок.

Зауважимо, що особливого значення в умовах воєнного стану набуває чітке регламентування роботи жінок-оперуповноважених в екстрених ситуаціях, а також додаткові гарантії їх захисту при виконанні службових обов'язків у зоні підвищеного ризику.

Соціально-психологічні аспекти професійної діяльності жінок-оперуповноважених розкривають унікальний потенціал їхньої професійної компетентності. Емпіричні дослідження демонструють, що жіночий стиль професійної діяльності характеризується не лише високими аналітичними здібностями, але й особливою емоційною інтелектуальністю. Жінки здатні встановлювати глибший психологічний контакт з учасниками слідчих (розшукових) дій, виявляти латентні комунікативні сигнали та застосовувати нестандартні стратегії вирішення конфліктних ситуацій, налагоджуючи комунікацію між різними соціальними групами [1, с. 85-90].

Статистична динаміка представленості жінок у правоохоронних органах відображає системні зміни. Якщо на початку 2010-х років частка жінок у правоохоронній сфері складала лише 10-12 %, то станом на сьогодні цей показник збільшився до 22-25 % [2, с. 76]. Такі кількісні зміни супроводжуються якісними перетвореннями професійних можливостей, розширенням функціональних обов'язків та зламом усталених гендерних бар'єрів.

Тобто, професійна траєкторія жінок-оперуповноважених еволюціонує від виключно допоміжних функцій до стратегічних управлінських ролей. Сучасні оперуповноважені беруть повноцінну участь у плануванні складних оперативних заходів, координують роботу слідчих груп, здійснюють комплексний аналіз кримінальних проваджень. В умовах воєнного стану жінки дедалі частіше залучаються до реалізації міжвідомчих заходів, спрямованих на забезпечення протидію інформаційним загрозам та підтримку стабільності в суспільстві.

Психологічний профіль сучасних жінок у правоохоронних органах формується на перетині високої професійної компетентності та унікальних особистісних характеристик. До ключових елементів такого профілю належать: надзвичайна стресостійкість, здатність до швидкої адаптації в умовах невизначеності, розвинені комунікативні навички, емоційна врівноваженість та системне аналітичне мислення.

Крім того, міжнародні стандарти, представлені документами ООН, Стамбульською конвенцією та директивами ЄС, формують концептуальну платформу для інституційних трансформацій. Вони не лише проголошують принципи гендерної рівності, але й пропонують конкретні механізми їх практичної реалізації в секторі безпеки та оборони.

Вважаємо, що перспективними напрямками розвитку професійної інтеграції жінок-оперуповноважених є:

- глибока демілітаризація корпоративної культури правоохоронних органів;
- створення інклюзивних освітніх програм з урахуванням гендерної специфіки;
- впровадження горизонтальних механізмів управління, що долають ієрархічні обмеження;
- формування комфортного та психологічно безпечного професійного середовища;
- системна робота з подолання вкорінених гендерних стереотипів;
- розвиток прозорих механізмів кар'єрного зростання.

Отже, інтеграція жінок у правоохоронну систему є складним багатовекторним процесом інституційної трансформації. Це не просто данина сучасним гендерним тенденціям, а фундаментальний крок до модернізації правоохоронних органів, підвищення їхньої ефективності та наближення до європейських демократичних стандартів. Створення оптимального середовища для професійної рівності та інклюзивності виступає ключовим чинником формування сучасної, гнучкої та людиноцентричної моделі правоохоронної служби, особливо в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Мельник Т. М. Міжнародні стандарти забезпечення гендерної рівності : навчальний посібник. Київ : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2018. 305 с.
2. Кобелянська Л. С. Гендерна рівність у системі державної служби: теорія та практика : монографія. Київ : Вид-во «Політехніка», 2020. 276 с.

***ВОЛОШИНА Оксана Володимирівна**, старший викладач кафедри спеціальної фізичної та домедичної підготовки факультету №3 Донецького державного університету внутрішніх справ*

НЕОБХІДНІСТЬ АДАПТАЦІЇ ПРОГРАМ НАВЧАННЯ З ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ З УРАХУВАННЯМ ФІЗІОЛОГІЧНИХ ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ

Тактична медицина, як зазначається в навчальних матеріалах Інституту державного управління у сфері цивільного захисту [5], - це наука про надання невідкладної медичної допомоги в екстремальних умовах, таких як бойові дії, терористичні акти, стихійні лиха та інші надзвичайні ситуації. Ефективність дій в таких умовах критично залежить від рівня підготовки фахівців, їхньої здатності швидко та правильно оцінити ситуацію, прийняти рішення та надати якісну допомогу постраждалим, незалежно від їх статі, віку, фізичного стану та інших індивідуальних особливостей.

Традиційно програми навчання з тактичної медицини орієнтовані на «універсального солдата», тобто на чоловіка середнього віку та фізичної